

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 15/2011

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Frode Kvernød

Klagen gjelder: Krav om ytterligere kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 9. februar 2012

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas delvis til følge – skadelidte har rett på
høyere kompensasjon.
Utgifter til juridisk bistand i klageomgangen dekkes
i sin helhet.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning (kompensasjonsforskriften).

██████████ heretter kalt skadelidte, tjenestegjorde over en periode på seks måneder i Libanon i ██████████. Skadelidte har hatt flere arbeidsforhold, blant annet som ██████████ både før og etter FN-tjenesten. Han fikk etter hvert en del fysiske plager og i september 2001 ble han 100 % sykmeldt i ett år. Han mottok deretter rehabiliterings- og attføringspenger frem til høsten 2004. Uførepensjon ble innvilget våren 2005 etter en uføregrad på 50 %. I saksbehandlingsblanketten for vedtaket fremgår det at skadelidte siden 2001 har hatt kraftige smerter i begge armer. Han har tennisalbuer som han har vært operert for flere ganger. Videre nevnes det dropfot og en sequele i form av konsentrasjonsvansker etter en hjernerystelse. Han har også ryggsmertener og smerter i beina som skaper begrensninger. Skadelidte påklaget vedtaket og anket det senere inn for Trygderetten, med anførsel om høyere uføregrad. I den sammenheng ble det blant annet vist til en legeerklæring datert 5. august 2004 hvor det anbefales det 100 % uførepensjon for de fysiske plagene. Anken førte imidlertid ikke frem.

Senere, i år 2006 oppsøkte skadelidte psykolog på grunn av problemer relatert til FN-tjenesten. I epikrise fra ██████████ DPS datert 2. september 2008 vurderes skadelidte å oppfylle kriteriene for diagnosen vedvarende personlighetsforandringer etter katastrofale livshendelser, etter en forutgående PTSD. Skadelidte fikk i 2009 innvilget uførepensjon for en uføregrad på 100 %. For å vurdere menerstatning utferdiget ██████████ den 22. juni 2009 en spesialisterklæring. Han stilte samme psykiatriske diagnose og det ble antatt at lidelsen skyldes FN-tjenesten. Det ble samtidig presisert at skadelidte har hatt betydelige fysiske plager siden slutten av 70-tallet og at disse sannsynligvis også har medvirket til den svekkede psykososiale funksjon.

På bakgrunn av foreliggende dokumentasjon har SPK innvilget kompensasjon etter kompensasjonsforskriften for en varig ervervsmessig uførhetsgrad på 50 %. Vedtaket bygger på at skadelidte har en rekke somatiske lidelser som i vesentlig grad svekker ervervsevnen, og som ikke knytter seg til tjenesterelaterte psykiske belastningsskader. Allerede forut for endringen av uførevedtaket fra 50 % til 100 % var skadelidte helt ute av arbeidslivet som følge av somatiske plager, hvilket kan tilsi at hele uførheten skyldes fysiske plager. I likhet med NAV konkluderes det likevel med at uførheten delvis skyldes somatiske og psykosomatiske plager. Det er ingen holdepunkter for at de fysiske plagene er kommet som en følge av den tjenesterelaterte psykiske lidelsen.

Vedtaket ble påklaget med krav om maksimal kompensasjon. Det anføres at de fysiske plagene er følgeskader av de psykiske lidelsene. Når ██████████ presiserer at det ikke er påvist andre årsaker som kan forklare sykdomsutviklingen og de psykososiale funksjonsfallet, må det innebære at de fysiske plagene er følgeskader av den opprinnelige PTSD-diagnosen. De psykiske skadene er derfor en nødvendig betingelse for hele skadelidtes uførhet.

For klagenemnda møtte skadelidte sammen med sin kone og advokat Frode Kvernrød. Skadelidtes helsemessige forhold før og etter tjenestegjøringen ble gjennomgått. Skadelidte forklarte blant annet at han etter hjemkomst hadde et svært høyt aktivitetsnivå og at han senere har forstått at dette henger sammen med opplevelsene i tjenesten. Han forklarte seg også om smerter og spenninger i nakken som forsvant etter behandlingskontakt, men som delvis har gjeninntrefft i forbindelse nærværende sak.

2. Nemndas vurdering

Det er uomtvistet at skadelidte har en psykisk belastningsskade som skyldes tjeneste i internasjonale operasjoner. Det er videre på det rene at han i dag er 100 % varig ervervsmessig ufør. Det sentrale spørsmål er om hele uførheten kan tilbakeføres til tjenesterelaterte psykiske belastningsskader eller om skadelidte ville ha falt ut delvis uansett på grunn av fysiske skader som ikke skyldes FN-tjenesten.

Kravene til årsakssammenheng må utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Nemnda vil i den sammenheng presisere at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for en forholdsmessig oppdeling av erstatningsansvaret. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Skadelidte ble uføretrygdet 50 % som følge av fysiske plager i 2005. Han påklaget dette vedtaket til trygderetten med påstand om høyere uførhetsgrad. I den sammenheng fremkom intet om psykiske eller psykosomatiske plager. Trygderetten tok ikke klagen til følge. Han har i ettertid fått innvilget 100 % uføretrygd basert på at han også har psykiske plager. For nemnda har skadelidte anført at det er FN-tjenesten som i sin helhet er årsak til hans uførhet, og at denne dels har gitt ham psykiske belastningslidelser og dels fysiske skader som følge av de psykiske belastninger.

Skadelidte har forklart at han etter tjenesten hadde et høyt aktivitetsnivå som medførte at han arbeidet så hardt at han overbelastet kroppen med flere fysiske plager til følge. Han fremholder således at det er den psykiske belastningslidelsen har medført et høyt aktivitetsnivå som igjen har medført fysiske skader som dermed må anses å være erstatningsmessige under forskriften. I den omfattende sykdomsbeskrivelse i spesialisterklæringen, fremkommer det at skadelidte har vært diagnostisert for nakkesyndrom, lumbal prolaps, rygg smerter, plager fra fot/tær, plager fra hofter, plager fra arm, godartet hudtumor, posttraumatisk stressyndrom, depresjon, angst, agorafobi og medfødt hofteledds dysplasi. I saksbehandlingsblanketten vedrørende krav om uførepensjon i 2004 er det vist til smerter i armene, dropfot, uttalte smerter i nakke og rygg, i tillegg til migrene og konsentrasjonsvansker. Det er ikke ført bevis for at det medisinsk sett er årsakssammenheng mellom de psykiske plagene etter FN-tjenesten og de fysiske belastningslidelsene skadelidte er påført som følge av hardt fysisk arbeid over tid, herunder om disse ville ha oppstått uansett. Det vises for så vidt til erklæringen fra [REDACTED]. Det vises også til at skadelidte har hatt betydelige fysiske plager siden slutten av 1970-tallet og at disse plagene har medvirket til den svekkede psykososiale funksjonen.

For nemndas vurdering må legges til grunn alment akseptert medisinsk viten. Det vises for så vidt til Rt 1998 s 1565 på side 1571, hvor det fremgår at domstolene må vurdere årsaksforhold og skadeomfang ut fra "*allment akseptert medisinsk viten*". Det er ikke påvist eller på annen måte dokumentert at det er medisinsk årsakssammenheng mellom den psykiske belastningslidelsen skadelidte ble påført under FN-tjenesten og alle de fysiske plager skadelidte oppbærer. Om det er tjenesten som er årsak til deler av de fysiske skader skadelidte i dag lider under, vil de ikke være erstatningsmessige under kompensasjonsforskriften, dersom de ikke er fysiske utslag av en psykisk lidelse. Det vises for så vidt til forskriften § 3, hvor det fremgår:

"Personer som har pådratt seg varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon og som har medført varig ervervsmessig uførhet"

Nemnda finner videre å presisere at selv om skadelidtes fysiske plager springer ut av et høyt aktivitetsnivå, som igjen skyldes FN-tjenesten, vil det under ingen omstendighet kunne legges til grunn at det i rettslig sammenheng foreligger årsakssammenheng for alle de fysiske plagene. Til det er skadefølgen for fjern og avledet og så vidt upåregnelig at det ikke er naturlig å knytte ansvar til den.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter *"Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag."* Nemnda har under en viss tvil og under henvisning til de lempeligere kravene til bevis for årsakssammenheng, funnet at en del av de fysiske plager skadelidte har beskrevet, med en viss grad av sannsynlighet kan forklares med den psykiske belastningslidelsen han er påført gjennom tjenesten. Det vises for så vidt til nakkesmerter, smerter i rygg samt konsentrasjonsvansker, som man tidvis ser som en følgeskade av en psykisk lidelse og som henger så vidt tett sammen med denne at det er naturlig å knytte ansvar til dem. Nemnda legger etter dette til grunn at skadelidte er påført en samlet ervervsmessig uførhet på 75 % som følge psykiske belastningslidelser etter FN-tjenesten. Det innebærer at skadelidte tilkommer ytterligere erstatning med 25 % ettersom han alt har mottatt 50 % av maksimal erstatning. Dette utgjør kr. 693.140 etter dagens grunnbeløpsats.

Fra SPK er det opplyst at det ved en feil ikke er gjort fradrag for tidligere utbetalt billighetserstatning i vedtaket etter kompensasjonsforskriften. Det er på det rene at det skulle ha skjedd et slikt fradrag, jf forskriften § 5, og at skadelidte således har fått utbetalt kr. 195.156 for mye. Endelig kompensasjonsutbetaling blir etter dette kr. 497.984.

For klageomgangen har advokat Kvernørød fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 38.423 inkl.mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 9, 14 timer til saksforberedelse og 11 timer for fremmøte i nemnda, samt reiseutgifter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Saken har reist kompliserte spørsmål og nemnda har ingen merknader til tidsbruken. Kravet skal derfor dekkes i sin helhet.

For skadelidtes fremmøte er det lagt frem et krav på totalt kr. 3.688, som også inkluderer utgifter i forbindelse med at skadelidtes kone møtte for nemnda. Nemnda vil bemerke at det normalt kun er skadelidtes reisekostnader som dekkes under ordningen. Det er imidlertid fremlagt legeerklæring, hvor det fremgår at skadelidte har behov for reisefølge. Det er da rimelig at også kostnadene for skadelidtes kone dekkes all den tid de ligger innenfor det rimelige og nødvendige.

3. Konklusjon

Klagen tas delvis til følge idet skadelidte har krav på 75 % av maksimal kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen. SPK skal utbetale ytterligere kr. 497.984 til skadelidte.

SPK skal dekke utgifter til juridisk bistand i anledning klagebehandlingen med kr. 38.423 inkl. mva., og reiseutgifter for skadelidte og hans kone med kr. 3.688.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 5. mars 2012

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder